

Arkivnr: 2018/16486-16
Saksbehandlar: Nils Egil Vetlesand
Saksbehandlar: Astrid Lernes

Saksframlegg**Saksgang**

Utval	Saknr.	Møtedato
Fellesnemnda		14.02.2019

Nytt inntektssystem - fråsegn frå Nye Vestland fylkeskommune**Samandrag**

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har sendt ut forslag til nytt inntektssystem på høyring til fylkeskommunane. Det er dei eksisterande fylkeskommunane som er inviterte til å kome med høyringsinnspel, med høyringsfrist 8.mars. Det endelege forslaget til nytt inntektssystem vert presentert av KMD i kommuneproposisjonen 14.mai. Prosjektlear legg opp til - i samråd med fylkesrådmennene i Hordaland og Sogn og Fjordane - å sende eit likelydande innspel frå dei to fylkeskommunane. I og med at inntektssystemet skal gjelde for Vestland fylkeskommune, meiner prosjektleiaren at det er relevant at også Fellesnemnda for høve til å godkjenne/uttale seg før høyringsinnspellet vert handsama i dei to respektive fylkesutvala.

Prosjektlear si samla vurdering av det nye inntektssystemet er at det stort sett speglar det gjeldande inntektssystemet – både når det gjeld metodisk tilnærming og kostnadsnøklar. Prosjektlear har i sitt framlegg til høyringsinnspel konsentrert seg om å kommentere enkelte svakheiter med forslaget.

Prosjektlear rår fellesnemnda til å gjere slikt vedtak:

1. Fellesnemnda i nye Vestland fylkeskommune gjev høyringsuttale til nytt inntektssystem for fylkeskommunane frå 2020 slik det går fram av saksframstillinga.
2. Høyringsuttalen vert, etter møtet i Fellesnemnda, lagt fram som sak for dei to fylkesutvala, med sikte på samtidig og fylkesvis handsaming også i Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeskommunar.

Rune Haugsdal
prosjektlear

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Prosjektleiar, 06.02.2019

Innleiing/bakgrunn

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har sendt ut forslag til nytt inntektssystem på høyring til fylkeskommunane. Det er dei eksisterande fylkeskommunane som er inviterte til å kome med høyringsinnspel, med høyringsfrist 8.mars. Det endelege forslaget til nytt inntektssystem vert presentert av KMD i kommuneproposisjonen 14.mai. Prosjektleiar legg opp til - i samråd med fylkesrådmennene i Hordaland og Sogn og Fjordane - å sende eit likelydande innspel frå dei to fylkeskommunane. I og med at inntektssystemet skal gjelde for Vestland fylkeskommune, meiner prosjektleiaren at det er relevant at også Fellesnemnda for høve til å godkjenne/uttale seg før høyringsinnspelet vert handsama i dei to respektive fylkesutvala.

Prosjektleiar si samla vurdering av det nye inntektssystemet er at det stort sett speglar det gjeldande inntektssystemet – både når det gjeld metodisk tilnærming og kostnadsnøklar. KMD har i vesentleg grad vidareført gjeldande systemet, som vart revidert i 2015. Prosjektleiar vil presisere at det nye inntektssystemet ikkje seier noko om økonomisk ramme til fylkeskommunane, men berre korleis den ramma Stortinget vedtek bør fordelast.

Prosjektleiar har i sitt framlegg til høyringsinnspel konsentrert seg om å kommentere enkelte svakheiter med forslaget. KMD føreslår 3 ulike modellar for fordeling av tapskompensasjonen som vart gjeve til dei fylkeskommunane som tapte mest på nytt inntektssystem. Desse modellane gjev ulikt utslag for Vestland Fk. Modellen der Vestland Fk kjem best ut gjev ein auke 10,8 mill. kr, mens modellen der Vestland Fk kjem dårlegast ut gjev eit tap på 27,8 mill. kr. Vidare er det føreslått to overgangsordningar, anten på to eller fire år. Prosjektleiar meiner tapskompensasjonen bør fordelast i samsvar med Stortinget sitt vedtak i statsbudsjettet for 2019. I 2019 får Sogn og Fjordane fk 106,8 mill. kr i tapskompensasjon, og denne bør vidareførast til Vestland fk frå 2020. Det vert gjort nærare greie for grunnlaget for dette i høyringsuttalen. Det vert gjort merksam på at finansiering av nye oppgåver, mellom anna overføring av oppgåver frå Statens vegvesen (Sams vegadministrasjon), ikkje er teke med i det nye inntektssystemet – så langt. Dette gjer at vi ikkje veit noko om kva fordelingsopplegg staten her vil følgje.

Høyringsuttale til nytt inntektssystem for fylkeskommunane frå 2020

Fylkeskommunane sin medverknad i utforminga av nytt inntektssystem

Kommunal og moderniseringsdepartementet (KMD) har i tidlegare dialog lovd at fylkeskommunane skal få medverke i *utforminga* av nytt inntektssystem. Også denne gongen har medverknaden vore svært avgrensa, og fylkeskommunane har no fått presentert eit ferdig utkast, med relativt kort høyringsfrist. Dette gjer at fylkeskommunane får liten medverknad. Det er svært avgrensa kva innspel som kan vurderast og imøtekomast fram til det ferdige forslaget skal leggast fram i Kommuneproposisjonen i mai. Opplaget frå KMD si side kan kallast ein «proformaprosess» som i beste fall gjer at fylkeskommunane får moglegheit til å kommentere enkeltutslag ved systemet, ikkje påverke val av metodikk og grunnprinsipp for utforminga av det samla systemet.

Justeringar i kriteria for berekning av utgiftsbehov

Hordaland fylkeskommune har fleire gonger tidlegare peika på at kriteriet innbyggjarar pr km offentleg veg ikkje gir tilsikta resultat. Ein kan t.d. samanlikne Rogaland og Hordaland med Agder-fylka. Agder-fylka har lågare tal innbyggjarar per km, men får vesentleg høgare indeks. Det er positivt at kriteriet «» no er teke ut av kriteriesettet som ligg til grunn for inntektssystemet.

Det er vidare positivt at det er teke omsyn til lærlingar i kriteriesettet for vidaregåande opplæring.

Tapskompensasjonen må vidareførast i tråd med Stortinget sin intensjon

KMD føreslår ulike modellar for omfordeling av tapskompensasjonen som har vore gjeve til dei fylkeskommunane som tapte mest ved omlegging av inntektssystemet i 2015. Sogn og Fjordane fylkeskommune og Nordland fylkeskommune var dei to fylkeskommunane som tapte desidert mest ved førre omlegging, og av desse kom Sogn og Fjordane desidert dårlegast ut. Etter vår vurdering bør tapskompensasjonen Stortinget har vedteke i løpet av åra frå 2015-2019, og som per 2019 er på 335 mill.

kr, fordelast på dei fylka og fordelt slik Stortinget har vedteke. Bakgrunnen for tapskompensasjon er ei politisk vilje blant fleirtalet i Stortinget om å kompensere dei fylka som kom svært dårleg ut ved omlegginga av inntektssystemet i 2015. Stortinget har slege fast at det er svakheiter i dette systemet (2015) som ikkje vert fanga opp gjennom det samla kriteriesettet. Nye Vestland fylkeskommune kan ikkje sjå at det no er gjort endringar i kostnadsnøklane som tilseier at desse svakheitene er retta opp. Tapskompensasjonen bør difor ha den same fordelinga mellom fylkeskommunane i 2020, som i 2019, men overført til dei samanslegne fylkeskommunane frå 2020.

Vestland fylkeskommune sitt sekundære standpunkt er at dersom ikkje tapskompensasjonen vert vidareført i tråd med intensjonen frå Stortinget, så bør den innlemmast som ein del av innbyggartilskotet. Det bør likevel leggst til rette for ei overgangsordning slik at det ikkje vert dramatiske endringar frå eitt år til det neste.

Rammeoverføringane må sikre fullfinansiering ved innføring av nye statlege pålegg og oppgåver

Fylkeskommunane har ved fleire høve fått ansvar for å følgje opp nye statlege pålegg og oppgåver som ikkje vert fullfinansierte. Dette gjer at eksisterande oppgåveportefølje må nedprioriterast/forsømmast om dei nye oppgåvene/pålegga skal følgjast opp. Dette undergrev i neste omgang finansieringsgrunnlaget for seinare år – ved at etablerte oppgåver framstår med lægre ressursbruk enn det faktiske behovet tilseier. Det bør difor vere eit absolutt krav i det nye inntektssystemet at nye pålegg/oppgåver vert fullfinansiert.

Eit eksempel på manglande fullfinansiering av eit statleg pålegg kjem tydeleg til uttrykk i samband med tunnelsikkerheitsforskrifta. For å illustrere konsekvensane skisserer vi her kva verknad dette pålegget har hatt på Sogn og Fjordane fylkeskommune sin økonomi:

I samband med innføring av tunnelforskrifta er rammetilskotet styrka i tabell c, med ei eiga tildeling. I åra 2015-19 har Sogn og Fjordane fylkeskommune isolert sett fått auka statlege overføringar på 324 mill. kr i 2015-kr, for å møte auka kostnader til opprusting av tunnelane. I 2015 var tiltak for å tilfredstille forskrifta, samt ta igjen forfallet på fylkesvegstunnelane, kostnadsrekna til om lag 2,6 mrd. kr. Ein stor del av kostnadane er knytt til tiltak som må gjennomførast for å tilfredstille krav i forskrifta. Dette betyr at Sogn og Fjordane fylkeskommune må løyse størsteparten av kostnadane innanfor midlar frå rammetilskotet elles. Underfinansieringa medfører nedprioritering av andre fylkeskommunale tenesteytingar.

Den same underfinansieringa gjeld for Hordaland fylkeskommune. Dette medfører at nye Vestland fylkeskommune får eit «uløseleg finansieringsproblem». Staten har eit ansvar for å sette fylkeskommunane i stand til å finansiere forskrifter/pålegg som kjem frå statleg hald.

Finansieringsutfordringa innanfor veg vert forsterka ved at midlane til drift/vedlikehald og investeringar på fylkesvegnettet ikkje er i nærleiken av behovet.

Ein god infrastruktur er naudsynt for å sikre regional utvikling og effektiv utnytting av ressursane i alle delar av landet. Dagens løyvingar til fylkesvegar står ikkje i forhold til det store behovet for å hindre ytterlegare forfall av vegnettet, og redusere alt opparbeida vedlikehaldsetterslep. Det bør prioriterast auka løyvingar til dette føremålet for å sikre ein betre infrastruktur. Nye Vestland fylkeskommune vil få til saman vel 5800 km fylkesveg, og topografien er slik at vi har mange tunnelar (om lag 265) og bruer. Det samla forfallet knytt til fylkesvegane i nye Vestland fylkeskommune er berekna til 11-12 mrd. kr. Forfallet er for stort til at den nye fylkeskommunen kan løyse dette ved dagens prioritering og tildelingar til føremålet frå staten. Dette vil igjen ramme næringslivet og utnytting av dei store naturressursane i denne landsdelen. Innføring av tunnelsikkerheitsforskrifta fører til at gapet mellom behov for ressursar og tilgjengeleg finansiering vert ytterlegare auka.

Investeringane på fylkesvegane kjem i tillegg til utfordringane med vedlikehald og tunnelopprusting. Per i dag får ikkje fylkeskommunane statlege tildelingar til større investeringar. Dette medfører at fylkeskommunane må basere finansieringa på låneopptak, noko som igjen utfordrar driftsøkonomien. At staten har valt å ikkje vidareføre ordninga med rentekompensasjon for nye investeringar på fylkesvegane

frå 2018, gjer at presset på lånegjelda vert enno større. Det nye inntektssystemet frå 2020 må i større grad ta omsyn til behovet for auka løyvingar til fylkesvegane.

Vestland fylkeskommune støttar det alternative forslaget til delkostnadsnøkkel for fylkesveg der 70 pst. vert fordelt etter Motiv.

Alle nye oppgåver til fylkeskommunane må innreknast i det nye inntektssystemet

Ved overføring av oppgåver frå staten må ressursar også følgje med slik at fylkeskommunane vert sett i stand til å løyse ansvaret. Eit døme vi no ser er den vedtekne overføringa av statlege fiskerihamner. Her er det presisert frå Kystverket at oppgåva vert overført, men at det ikkje vil følgje med administrative ressursar.